

Frågor om kärnkraft och kärnvapen till S, C, V och MP

Folkkampanjen mot Kärnkraft och Kärnvapen har inför valet ställt tre frågor angående ny kärnkraft, uranbrytning och kärnvapen. När det gäller ny kärnkraft och uranbrytning har Tidö-regeringen drivit igenom en rad lagändringar, som partierna i många fall röstat emot. I valdebatten har det däremot inte varit helt tydligt vilka utgångspunkter partierna kommer att ha i en eventuell regeringsförhandling.

Kärnvapenfrågan har åter blivit aktuell för Sveriges del. Folkkampanjen har under flera år varit med och uppvaktat UD med krav på att Sverige ska skriva under FN:s konvention om förbud mot kärnvapen, TPNW. Den innebär att vi lovar att över huvud taget inte befatta oss med kärnvapen och inte heller låta någon annan lagra kärnvapen på svensk mark.

Här följer respektive partis svar inklusive motiveringar.

1 Ny kärnkraft

Ert parti röstade 2025 emot Tidö-regeringens förslag till lag om statligt stöd för investeringar i ny kärnkraft (SFS 2025:587). Regeringen har nu fått in flera ansökningar enligt denna lag och uppges nu ha skrivit ett avtal med Videberg Kraft AB. Ett avtal som ska prövas av EU.

Finns det några omständigheter som gör att ert parti under kommande mandatperiod kan överväga att subventionera ny kärnkraft i Sverige?

Ja: S Nej: C, V, MP

Om ja, vilka omständigheter och med hur mycket, jämfört med Tidö-regeringens löften?

S: Staten behöver möjliggöra omfattande investeringar i alla fossilfria kraftslag och i elnätet. Vi har sagt att vi är öppna för byggandet av all fossilfri elproduktion och accepterar därför budgetramen som finns avsatt, med villkoret att bemyndigandet vidgas till all storskalig fossilfri elproduktion och att en bred energiöverenskommelse görs innan ett investeringsbeslut i ny kärnkraft fattas. Vi vill alltså se statligt stöd till all storskalig fossilfri kraft, inte enbart kärnkraft. Det behövs för att säkerställa låga elpriser, ökad elektrifiering och fler jobb. Långsiktiga spelregler och teknikneutralt stöd är en förutsättning för utbyggnaden av såväl kärnkraft som andra kapitalintensiva investeringar, inte minst havsvind.

Motivering nej-svar

C: Centerpartiet ser kärnkraften som ett fossilfritt kraftslag som kan ha en roll i det framtida energisystemet. Vi röstade emot lagen om statligt stöd för att vi är emot statliga subventioner och ensidiga skattehöjningar till förmån för ett enda kraftslag. Kärnkraften ska bära sina egna kostnader – för byggnation, säkerhet, avfallshantering och olycksförsäkring – precis som alla andra energikällor.

Vår grundhållning är att ny kärnkraft måste byggas på marknadsmässiga villkor, utan statliga subventioner, kreditgarantier eller att skattebetalarna tar över kostnader för att garantera lönsamhet. Vi vill i stället ha en teknikneutral energiöverenskommelse som ger förutsägbara spelregler för alla fossilfria kraftslag.

V: Vi ser inte regeringens planer på subventionerad kärnkraft som en väg ut ur fossilberoendet. Att bygga ny kärnkraft tar lång tid och är inte kostnadseffektivt. Dessutom gör regeringens finansieringsmodell att det är hushållen, företagen och staten som bär kostnaderna och riskerna, medan kraftbolagen i princip garanteras vinster. Utöver att vara dyr och komplicerad har också kärnkraften många problem med miljöpåverkan och säkerhetsfrågor i hela produktionskedjan. För att klara klimatomställningen behöver Sverige mer och billig el i närtid. Vårt fokus är därför på att bygga ut den förnybara energin, som faktiskt kan ge oss billig el snabbt.

MP: Miljöpartiet vill inte subventionera ny kärnkraft. Ny kärnkraft är mycket dyr, tar lång tid att bygga, innebär stora ekonomiska risker för skattebetalarna och medför stora risker kopplade till avfall, säkerhet och uranbrytning. Det tränger dessutom undan investeringar i förnybar elproduktion, grön baskraft, energieffektivisering och elnät som kan ge mer el snabbare och till lägre kostnad, som behövs för att vi ska uppnå klimatmålen.

2 Uranbrytning

Ert parti röstade 2025 emot borttagandet av förbudet mot uranbrytning.

Vill ert parti återinföra förbudet mot uranbrytning?

Ja: S, C, V, MP

Finns det områden i Sverige där ert parti kan överväga att tillåta gruvverksamhet i alunskiffer (för brytning av andra metaller än uran)?

Nej: S, C, V, MP

S: Vi anser inte att det ska vara tillåtet att starta gruvor för uran i Sverige. Däremot ska det vara möjligt att använda uran som en biprodukt vid annan gruvdrift.

C: Vi vill behålla förbudet mot uranbrytning. Vi röstade emot propositionen om att ta bort förbudet och vi vill även värna det kommunala vetot mot uranbrytning, som regeringen vill avskaffa. Majoriteten av potentiell uranbrytning i Sverige sker i alunskiffer, vilket innebär stora risker för natur och dricksvatten under lång tid. Det finns heller inget känt industriellt förfarande för säker storskalig utvinning ur alunskiffer.

Ett undantag gör vi: uran som biprodukt från annan mineralutvinning bör kunna nyttiggöras, eftersom det vore resursslöseri att inte tillvarata det uran som ändå tas upp i annan gruvdrift.

Vi säger däremot tydligt nej till brytning i alunskiffer. Alunskiffer innehåller inte bara uran utan även giftiga ämnen som kadmium, arsenik och bly, och det saknas i dag beprövade industriella processer för att hantera detta säkert i stor skala. Vi anser att de känsligaste miljöerna måste fredas från gruvdrift och att det kommunala självbestämmandet måste värnas.

V: Ja, vi vill återinföra förbudet. Uranbrytning är förenat med stora risker för både miljön och hälsan. Dessutom har Sverige generellt väldigt låga uranhalter, vilket gör att vinsterna riskerar att bli små i förhållande till de sociala och miljömässiga kostnaderna. Vi vill också införa ett förbud mot brytning i alunskiffer.

MP: Miljöpartiet vill återinföra ett nationellt förbud mot all brytning av uran.

Vi vill också införa ett nationellt förbud mot gruvbrytning i alunskiffer och ser därför inte några områden i Sverige där vi vill tillåta sådan brytning. Brytning i alunskiffer innebär stora och långvariga miljörisker. Tungmetaller och radioaktiva ämnen kan frigöras och förorena mark och vatten, och verksamheten kan hota såväl dricksvatten som jordbruksmark och biologisk mångfald.

3 Kärnvapen

Sverige var drivande vid framtagandet av FN:s konvention om förbud mot kärnvapen (TPNW) 2017. Men hittills har ingen regering i Sverige varit villig att skriva under konventionen.

Anser ert parti att Sverige ska skriva under TPNW?

Ja: V, MP Nja: S Nej: C

V: Vi tycker att Sverige omedelbart ska signera FN:s konvention om förbud mot kärnvapen. Vi befinner oss i en tid där kärnvapnens betydelse ökar. Den utvecklingen måste vändas. Världen behöver en global kärnvapennedrustning och där är TPNW ett viktigt verktyg. Vi tycker också att Sverige ska anta en nationell lagstiftning som förbjuder införsel, lagring och transitering av kärnvapen på svenskt territorium i både freds- och krigstid. Detta har vi motionerat om i riksdagen.

MP: Ja, Sverige bör underteckna och ratificera TPNW. Vi vill också att Sverige lagstiftar om ett förbud mot kärnvapen på svensk mark i både freds- och krigstid.

S: Vi socialdemokrater vill ha ett globalt kärnvapenförbud. Det avgörande arbetet för en kärnvapenfri värld går genom att stärka icke-spridningsfördraget och öka kärnvapenmakternas vilja till ömsesidig nedrustning. Vår målsättning är att Sverige på sikt ska kunna ansluta sig till TPNW. Som observatör till TPNW ska Sverige aktivt bidra till att konventionen utvecklas så att den blir så effektiv som möjligt, vinner stöd globalt och leder till verklig nedrustning.

C: Centerpartiet delar målet om en kärnvapenfri värld, men TPNW är ett ineffektivt verktyg för faktisk nedrustning. Ingen kärnvapenstat har undertecknat konventionen eller avser att göra det. Förbudet är dessutom oförenligt med våra förpliktelser som NATO-medlem och skulle försvaga den avskräckning som skyddar Sverige och Europa. Verklig nedrustning kräver att kärnvapenstaterna är med i processen. Vi arbetar i stället för att stärka icke-spridningsavtalet (NPT) och för att vara en aktiv röst för nedrustning inifrån NATO.

Om nej, under vilka omständigheter anser ert parti att kärnvapen kan tillåtas på svensk mark?

S: När kärnvapenhotet återigen växer ska Sverige fortsätta att bidra i arbetet för en ömsesidig nedrustning mellan kärnvapenmakterna. Vi har varit tydliga från det att Sveriges Natoansökan skickades in, att det inte ska vara tillåtet att placera kärnvapen på svenskt territorium i fredstid. Sverige har därmed samma hållning som exempelvis våra grannländer Norge och Danmark.

C: Centerpartiet säger tydligt nej till kärnvapen på svensk mark i fredstid, det finns bred enighet i riksdagen om detta.